

Poznámky k vystoupení na panelu
„Vize bezhotovostní společnosti“*

Václav Klaus

Striktně odlišme **termín „bezhotovostní platby“ (či placení) od termínu bezhotovostní společnost**. To první patří do čistě technické diskuse, to druhé do diskuse politické a ekonomické. To první mne zajímá málo, resp. nepochybuji o tom, že používání platebních karet má mnoho výhod (ale i nevýhod). Ty výhody, které byly vyjmenovány v dopise, který jste předem rozeslali účastníkům panelu, nejsou jen výhodami.

Bezpečnost bezhotovostních plateb není samozřejmá a je pouze relativní, platba údajně „kdykoli a kdekoli“ ani zdaleka není zaručená, možné propojení platebních karet s marketingem je zájmem někoho jiného než člověka, který platí, atd. Tyto platby mají samozřejmě i své nenulové náklady, které jsou zamlčovány. Nejsou nulové či úplně zanedbatelné. O neomezené rozšíření bezhotovostního placení mají zájem provideři bezhotovostního placení nikoli uživatelé platebních karet. Ti nelobují, lobují ti druzí. Část debaty o bezhotovostní společnosti je proto „čistý lobbismus“.

To jsou však z mého hlediska **okrajové argumenty**. Mne vylekal do názvu konference postavený pojem „bezhotovostní společnost“. Opravdu chce někdo vytvořit bezhotovostní společnost nevyhnutelně charakterizovanou **ztrátou svobody, ztrátou anonymity, obrovským posílením „velkého bratra“ sledujícího každý náš krok?** Můj názor na to je zcela rezolutní – já takovou společnost nechci a její vznik (i samotné nastartování cesty k ní) bych považoval za jeden z fatálních příspěvků k likvidaci demokracie, za popření evolučního vývoje Evropy a celého vyspělého světa, za významný krok k hayekovské Road to Serfdom, za **čisté politikum**.

Souhlasím s komentářem Pavla Párala v Euru (č. 39, 2016) trefně nazvaným „Měnový experiment na lidech“. Rušení hotovostních peněz se stalo kvazi-progresivistickým znakem pokroku, říká H. Lipovská. Boj s hotovostí je založen na klamně tezi, že je většina hotovosti používána v šedé a černé ekonomice, což je pro člověka, který běžně chodí nakupovat do obchodu, tvrzením absurdním. Někteří zcela popletení ekonomové – jako zejména Kenneth Rogoff – si dokonce myslí, že bez

* Vydavatelství Economica, Konferenční centrum ČNB, Praha, 13. října 2016.

hotovostí poklesne kriminalita, že se sníží podplácení úředníků a že teroristé nebudou mít peníze na teror.

Navíc je podle Rogoffa „hotovost padělatelná“ (zatímco platební karty nikoli?) a škodí zdraví, protože se prostřednictvím hotových peněz šíří choroby. To už je opravdu na pováženou. Nevnímá ani technická rizika totálního spoléhání se na počítačové systémy?

Daleko zásadnější jsou pro mne však **argumenty ekonomické**, jejichž jednu verzi velmi suverénně formuluje Rogoff ve své nedávné knize *The Curse of Cash* (Princeton University Press, 2016). Je bojovníkem za zavedení záporných úrokových sazeb a tomu podřizuje i svůj postoj k rušení hotovostí – kalkuluje s tím, že **záporné úrokové sazby mohou mít skutečně zásadní efekt až ve světě bez hotovostí**.

Je to naprosto zhoubná ekonomie, ale je to ještě zhoubnější ideologie. Jednou věcí je obhajoba snižování úrokových sazeb, když je ekonomika v recesi. O tom má nekeynesiánská ekonomie své pochybnosti, ale Rogoff je moderní keynesiánek. Jinou věcí je zavést úrokové sazby nulové, a když ani ty nepomáhají, snižovat je na hodnoty mínusové. Evidentní ambicí těchto lidí je snižovat úrokové míry až do bodu, kdy lidé přestanou spořit a začnou peníze vydávat.*

Záporné úrokové míry (nominální, nikoli reálné) jsou v tisícileté historii existence úrokových sazeb naprostou novinkou. Ty se stanou **trestem za lidskou spořivost**, která je – zdá se – pro Rogoffa zlem. Názory tohoto typu jsou výrazem bezmezného zoufalství aktivistických ekonomů, kterým se pod rukama rozpadá – v mnoha převlecích poschovávaná – keynesiánská doktrína.

Pro většinu z nás je úroková míra pozitivní odměnou za spořivost. Je také cenou, která v sobě obsahuje důležitou informaci, neboť je jednou z nejdůležitějších cen. Tato informace je manipulací svévolně prováděnou centrálními bankami zcela ničena. Pak ovšem nemohou úrokové míry přinášet žádný návod pro kapitálové investice – pouze usnadňují investice finanční. Ekonomiku to ničí. Je neuvěřitelné, že

* Souhlasím s vtipnou poznámkou Jamese Granta (The Wall Street Journal, September 9, 2016), že pro Rogoffa „nula je pouze číslem, nikoli hranicí“, čili že je možné bez jakýchkoli omezení jít k jakémukoli zápornému číslu.

harvardský profesor, bývalý hlavní ekonom IMF, nápad na zavedení záporných úrokových sazeb přirovnává – ve svém pozitivním efektu – ke zrušení zlatého standardu ve 30. letech!

Vytvoření bezhotovostní společnosti je dalším krokem k Huxleyho Brave New World. Mylně jsme se domnívali, že nesmyslné ekonomické experimenty skončily současně s komunismem. Pokračují i ve světě, který se mu více a více začíná blížit.

12. 10. 2016